

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ ОСВІТА В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ТОМА ШАРПА "PORTERHOUSE BLUE")

Сапарай І. В.

(Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Коваленко А. М.

За останні кілька десятиліть стрімко і впевнено розвинулася нова галузь лінгвістики – когнітивна лінгвістика. Основною її сутністю є виявити лінгвосоцифічні позначення для певних видів конкретних та абстрактних "речей" – концептів. На сьогодні багато науковців досліджують цей ментально-мовний феномен (Ю. С. Степанов, В. І. Карасик, Г. Г. Слишкін, З. Д. Попова, Й. А. Стернін та інші). І хоча немає уніфікованого визначення терміна *концепт*, спільним для всіх дослідників є визнання його основною одиницею свідомості [1, 60].

На матеріалі роману Тома Шарпа "Porterhouse Blue" досліджуємо концептосферу інтелектуальної діяльності, одним зі структурних компонентів якої є концепт ОСВІТА. Головні герої роману "Porterhouse Blue" – викладачі-лінгвісти, тому у їх мовленні зустрічаються поняття, що характеризують сферу освіти з позицій обох сторін – тієї, що навчає, та тієї, що навчається.

Навколо концепту ОСВІТА можна виділити декілька концептуальних макрополів:

Рис. 1 – Модель концепту ОСВІТА

Розглянемо кожне концептуальне макрополе окремо та виділимо основні засоби його вираження у романі Тома Шарпа "Porterhouse Blue".

Концептуальне макрополе *навчання як навчальний процес* репрезентується у романі вільними словосполученнями: *candidates who possess academic qualifications alone* [2, 31]; *the great center of learning, the birthplace of science and of culture* [2, 80]; *pass degrees to unqualified sons of wealthy parents* [2, 86].

З мовлення головних героїв ми бачимо Кембриджський коледж одним із найпрестижніших світових освітньо-наукових центрів. В той же час, Том Шарп досить іронічно говорить про те, що діти заможних англійців можуть з легкістю навчатися у коледжі, складати іспити, при цьому не маючи відповідного достатнього рівня академічних знань.

Широке використання таких фразеологічних зворотів як *early to bed and early to rise makes a man healthy, comfortably off and wise* [2, 11], *too much work and not enough play makes Jack a dull boy* [2, 15], *to pour oil on troubled waters* [2, 32] робить твір багатим, різноманітним, яскравим та емоційно насиченим. Стає зрозумілим, що студентам потрібно докладати багато зусиль, аби здобути диплом, але в той же час, вони насолоджуються всіма радощами, притаманними для свого віку та соціального статусу.

Помітне місце для вираження позитивних чи негативних оцінок, емоцій, почуттів займає використання емоційно-експресивної лексики: *a house of learning* [2, 5], *thoughts as dark as habit and as bitter as the wind blowing* [2, 19], *a part of a private domain of which you are custodian* [2, 90].

Концептуальне макрополе *навчальний заклад* репрезентоване терміном, що позначає навчальний заклад вищого ступеня, а саме Porterhouse college. Покерхаус – є самоврядним навчально-науковим закладом, влада в якому належить викладачам та професорам: *Porterhouse is a self-sufficient and independent college, a self-governing body whose interests are internal and without reference to the world at large* [2, 52].

Уживаючи в описах здебільшого прості, переважно короткі речення, а в роздумах складні речення, Том Шарп наголошує на тому, що усі прагнення викладацького складу спрямовані не стільки на навчання студентів, скільки на плекання культури гідного вшановування і передавання нащадкам історичних традицій: *No other Cambridge college can equal Porterhouse in its adherence to the old traditions* [2, 3]. *Porterhouse ignores the inequalities of intellect and concentrates upon the evidence of wealth, and Dives in Omnia reads the college motto, and the Fellows take it when examining the candidates* [7, 3].

Концептуальне макрополе *учасники навчального процесу* представлене використанням порівнянь типу *creation of a student council* [2, 89], *treated respectfully* [2, 26], *the comfortable acceptance of himself as the spokesman of a wholesome public* [3, 66], *carrying an aura of authority and trust* [2, 75] підкреслюють поважливе, високе ставлення як до студентів зі сторони викладачів, так і навпаки. В той же час, такі вирази та порівняння, як *his face was dark with anger* [2, 5], *some of them had been fools and blackguards* [2, 7] говорять про зневажливе ставлення викладачів та студентів один до одного.

Лексикалізація синтаксичних одиниць виявляється у прагненні автора до передачі більшої інформативності та глибини значення: *ex-Cabinet Minister, Master, Dean, Mrs. Biggs, Senior Tutor, Bursar, Head Porter, Chaplain*.

Використання наступних фразеологічних виразів дає змогу краще зрозуміти головних героїв роману: *used to live on poached cod* [2, 6]; *a pound in the purse is worth a flea in the ear* [2, 9]; *rubbing salt in the wound* [2, 13].

За допомогою цих та інших мовних засобів розкривається зміст концепту ОСВІТА та вербалізуються особливості вищої освіти у Великобританії.

1. Яремко Я. П. Стратифікація концепту / Я. П. Яремко // Мовознавство. – 2009. – №1. – С. 60–69.

2. Sharpe T. Porterhouse blue / Tom Sharp. – 1st Atlantic Monthly Press ed., 1974. – 110 p.